

LAGUTSKOTTETS UTLÅTANDE 18/2011 rd

Regeringens proposition till riksdagen om statsbudgeten för 2012

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 13 oktober 2011 budgetpropositionen för 2012 (RP 59/2011 rd) till finansutskottet för beredning.

Enligt 38 § 3 mom. i riksdagens arbetsordning har lagutskottet beslutat lämna utlåtande om budgetpropositionen till finansutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- ekonomidirektör Harri Mäkinen, justitieministeriet
- budgetsekreterare Niko Ijäs, finansministeriet
- president Antero Palaja, Åbo hovrätt
- lagman Antero Nuotto, Birkalands tingsrätt
- överdomare Marjatta Mäenpää, Helsingfors förvaltningsdomstol

- riksåklagare Matti Nissinen, Riksåklagarämbetet
- generaldirektör Esa Vesterbacka, Brottspåföljdsverket
- riksfogde Juhani Toukola, Riksfogdeämbetet.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av

- Marknadsdomstolen
- Försäkringsdomstolen
- Migrationsverket
- Brottsofferjouren.

Samband med andra handlingar

I samband med propositionen har utskottet behandlat statsrådets redogörelse om justerade rammar för statsfinanserna 2012—2015 (SRR 1/2011 rd). Utlåtande (LaUU 17/2011 rd) har getts om redogörelsen.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

I budgetpropositionen för 2012 är anslagen för justitieministeriets förvaltningsområde 856 miljoner euro. Det är 9 miljoner euro (1 %) mer än i 2011 års budget om man bortser från valutgifter som varierar från år till år.

Lagutskottet ser i sitt utlåtande främst på anslagen för domstolarna, utsökningen och Rättspolitiska forskningsinstitutet.

Domstolarna

Lagutskottet har nyligen i sitt utlåtande om de justerade ramarna för statsfinanserna 2012—2015 (LaUU 17/2011 rd) tagit upp de årliga anslagen bland annat för bekämpning av ekonomisk brottslighet och svart ekonomi och domstolarnas resurser under ramperioden. Domstolarna får till exempel ett årligt tillskott (ca 1,4 miljoner euro) för bekämpning av svart ekonomi, vilket i sig är mycket positivt. Men 2012 kommer deras basfinansiering att vara omkring 2,8 miljo-

ner euro på minus. Den har länge varit hårt åtgången. Utskottet ser med stort allvar på situationen och hänvisar till sitt utlåtande om ramarna.

Asylärenden. Enligt regeringsprogrammet ska behandlingstiderna för asylansökningar fortsatt förkortas för att förläggningarna för asylsökande ska kunna spara pengar.

Migrationsverket får enligt utredning behålla de extra tjänster det fick 2010 för att behandla asylansökningar. Men domstolarna har inte fått något anslag för det ändamålet. Helsingfors förvaltningsdomstol bedömer att minst lika många ansökningar som förut kommer att lämnas in. Det finns risk för att asylärendebalansen kommer att tippa över i besvärinstans.

För att behandlingstiderna för asylansökningar ska kunna förkortas och förläggningarna för asylsökande spara pengar måste det enligt utskottet ses till att alla myndigheter som är med och behandlar asylansökningar, inbegripet Helsingfors förvaltningsdomstol och högsta förvaltningsdomstolen, har adekvata resurser för det. Domstolarna sägs behöva sammanlagt 1,039 miljoner euro i extra anslag per år. Förvaltningsdomstolens andel är 964 000 euro (mom. 25.10.03) och högsta förvaltningsdomstolens 75 000 euro (mom. 25.10.02). Det är viktigt att domstolarnas behov av extra resurser tillgodoses, menar utskottet.

Marknadsdomstolen. Marknadsdomstolen har tidigare fått ett temporärt resurstillskott för att avbeta ärendebalansen och har med de pengarna kunnat anställa visstidspersonal. Detta extra anslag försvinner nu och betyder att personalen måste skäras ner. Det är ett problem med tanke på marknadsdomstolens verksamhetsvillkor och behandlingstiderna, eftersom det redan nu finns risk för att ärendebalansen tippas över igen. Samtidigt ökar marknadsdomstolens arbetsbörda på grund av nya kategorier av ärenden, för domstolens ansvarsområde kommer att utvidgas redan i början av 2012 till offentlig försvars- och säkerhetsupphandling, och även andra liknande reformer är på gång.

För att läget vid marknadsdomstolen inte ska urarta föreslår utskottet ett extra anslag på sammanlagt 365 000 euro för 2012 (mom. 25.10.03).

Barnvänlig rätt — försök med den s.k. FollomodelLEN. I början av 2011 inleddes ett försök vid fyra tingsrätter med förlikning i vårdnadstvister med hjälp av barnpsykologer eller motsvarande experter. Utskottet erfar att försöken har gett mycket uppmuntrande resultat som antyder att metoden gör det möjligt att minska antalet ärenden som behandlas i domstolsförfarande och undvika utdragna tvister. Detta möjliggör för domstolarna att spara resurser och inrikta dem på egentliga rättegångar. Också socialväsendets kostnader för vårdnadstvister minskar genom att det behövs färre utredningar om barns förhållanden.

Erfarenheten visar att om experter anlitas för att förlika i vårdnadstvister förbättrar det barnens situation och det ger statsekonomiska fördelar. Därför menar utskottet att förfarandet bör tillämpas i hela landet. Enligt uppgift kräver det ett tilläggsanslag på cirka 1,5 miljoner euro (mom. 25.10.03). Tillägget är motiverat, hävdar utskottet.

Utsökning

Anslaget för utsökning i budgetpropositionen för 2012 är av allt att döma otillräckligt. Det beror på att man i beredningen bedömde att omkring 2,6 miljoner ärenden kommer att gå till utsökning i år, men i ljuset av den senaste statistiken ser det nu ut att utsökningsärendena kommer att vara kring 3 miljoner. Man tror att ärendena kommer att bli fler eller hålla sig på årets nivå.

Ju fler ärenden, desto mer extra utgifter och mindre reservationsanslag betyder det för utsökningen. Dessutom krånglar det till läget att utsökningen har ett extra sparkrav på nacken (omkring 1,4 miljoner euro). Utsökningen beräknas behöva omkring 3 miljoner euro mer i anslag (mom. 25.20.01). Utskottet vill att utsökningens behov av tilläggsanslag tillgodoses.

Utsökningens indrivningsresultat har ökat märkbart på senare år. År 2008 överfördes

698 miljoner euro till borgenärerna, men i år förväntas summan stiga till 940 miljoner euro. Statens (t.ex. skattemyndighetens) andel av de influtna medlen som överförts genom utsökningen är något över 40 %. Dessutom kommer mer än 60 miljoner euro i utsökningssavgifter att överföras till staten i år. Inkomsterna av utsökningssavgifter överförs numera till budgetens inkomstmoment; det betyder att de ökade inkomsterna av utsökningssavgifter inte påverkar utsökningssväsendets anslag. Det förbättrade indrivningsresultatet ökar däremot utsökningens utgifter i form av ökade indrivningsarvoden, post-, telefon- och resekostnader och andra utgifter. Utskottet anser att situationen är helt bakvänd. Den bör kunna rättas till genom att kostnaderna för det ökade antalet ärenden konsekvent också ökar storleken på anslagen för utsökning för att säkerställa att ekonomin är i balans och utsökningen fungerar effektivt.

Rättspolitiska forskningsinstitutet

Riksdagen beviljade Rättspolitiska forskningsinstitutet ett engångstillägg på 150 000 euro i 2010 års budget, men den summan saknas nu i budgetpropositionen. Det betyder enligt vad utskottet har erfarit att året 2012 blir mycket svårt.

Lagutskottet har upprepade gånger påtalat de obefintliga satsningarna på forskning inom justitieministeriets förvaltningsområde, inte minst Rättspolitiska forskningsinstitutets knappt tilltagna resurser (se LaUU 13/2010 rd, LaUU 19/2009 rd, LaUU 5/2008 rd, LaUU 15/2008 rd och de utlåtanden som det hänvisas till där). Det är nödvändigt att förstärka Rättspolitiska forskningsinstitutets resurser 2012 och att se till att institutets resurser också i framtiden står på en hållbar grund.

Ställningstagande

Lagutskottet föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors den 1 november 2011

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Anne Holmlund /saml
medl. James Hirvisaari /saf
Johanna Jurva /saf
Antti Lindtman /sd
Markku Mäntymaa /saml
Johanna Ojala-Niemelä /sd
Aino-Kaisa Pekonen /vänst

Jaana Pelkonen /saml
Kristiina Salonen /sd
Jani Toivola /gröna
Kari Tolvanen /saml
Ari Torniainen /cent
Kaj Turunen /saf.

Sekreterare var

utskottsråd Marja Tuokila.